

Asia: VN/33963/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kotoutumista ja kielitaitoa edistävien koulutusten uudistaminen

Avain kotoutumiseen ei ole työ, vaan se on paikallisen kielen osaaminen. Työ on tärkeä osa sosiaalisten suhteiden rakentumista, mutta niin ovat myös kielenoppimisen ryhmät. Kieli on kuitenkin avain kulttuuriin. Sitä ei korvaa omankielinen kulttuuriorientaatio, koska oman äidinkielen käyttäminen tuo mukanaan myös oman kulttuurin sisältöjä. Erilaisille koulutuksille on paikkansa, mutta ryhmämuotoinen koulutus, jota aikuisten perusopetuksessa ja vapaan sivistystyön kotouttamiskoulutuksissa toteutetaan, tuo opiskelijat eri kulttuureista yhteen omien paikallisten kielimme ja suomalaisen kulttuurin pariin. Luku- ja kirjoitustaidon oppiminen sekä perustaitojen (muun muassa digitaidot) vahvistaminen ovat osa näitä koulutuksia. Monialaisina oppilaitoksina kansanopistoilla on valmiudet ja välineet myös näiden taitojen vahvistamiseen.

Tähän asti yhteistyö TE-keskusten ja sittemmin työllisyysalueiden kanssa on ollut hyvää ja myös tuloksellista. Erilaiset koulutuksenjärjestäjät ja monimuotoiset koulutuspolut ovat vahvuus, jota ei saa hukata.

Uudistus muuttaisi kotoutumisen koulutuksen liikaa työvoimakoulutukseksi, joka itse asiassa vaarantaa kotoutumisen yhteiskuntaan. Samalla uudistus purkaa vapaan sivistystyön ja heikentää aikuisten perusopetuksen lakisääteistä roolia kotouttamisessa. Muutos heikentää kotoutujien palveluita etenkin syrjäseuduilla. Näin alueellinen eriarvoisuus kasvaa.

Esitämme, että vapaan sivistystyön oppilaitoksien tehtävä kotouttamisessa säilytetään osana vapaata sivistystyötä koskevaa lainsäätöä. Esitämme myös, että aikuisten perusopetus säilyy osana kotoutumiseen liittyvää sivistystyötä, sillä sivistys on perusoikeus.

Kotoutumisen edistämisen rahoituksen säästöt

Esityksessä ehdotetut säästöt ovat lyhytnäköisiä. Säästöä on saatu jo sillä, että kotouttamisaika on lyhennetty kolmesta vuodesta kahteen. Edelleen säästöä on tullut sillä, että aikuisten perusopetuksen aineopetuksen yksikköhinta on kolmessa vuodessa puolittunut. Edellä kerrotut asiat ovat säästöjä, uudet esitetyt muutokset vaarantavat koko nykyisen koulutusjärjestelmän tulevaisuuden. Vapaan sivistystyön oppilaitoksilla kotouttaminen on ollut merkittävässä roolissa, yksi

toiminnan kivijaloista. Nyt ehdotetut säästöt vaarantavat oppilaitosten olemassaolon, siis myös muun tarjotun koulutuksen jatkumisen. Samalla säästöt vaarantavat kotouttamiskoulutuksen jatkuvuuden ja saavutettavuuden etenkin syrjäseuduilla. Esitämme, että vapaan sivistystyön momentilla säilyisi ainakin osa nykyisestä kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen rahoituksesta. Esitämme, että aikuisten perusopetukseen suunnitelluista muutoksista luovutaan. Esitämme, että molemmat rahoitukset kohdennetaan suoriteperusteisesti, jotta opintojen saavutettavuus voidaan turvata. Esitämme myös muutoksille siirtymäaika, jotta keskeneräiset opinnot voidaan saattaa suunnitelmallisesti loppuun ja oppilaitoksilla on aikaa sopeuttaa toimintaansa.

Kotoutumisen tavoitteet ja velvoittavuuden lisääminen

Kotoutumisen tärkeimmät elementit ovat paikallisen kielen osaaminen, kulttuurintuntemus sekä ihmissuhteet. Työ on osa kotoutumista, mutta vain osa. Ryhmässä tapahtuva oppiminen tukee myös ihmissuhteiden rakentumista.

Esitämme, että kotoutumisessa huolehditaan riittävästä kielenopetuksesta, perustaidoista, yhteiskuntavalmiuksista kuten kulttuurintuntemuksesta sekä osallisuudesta, jonka tarjoaa yhdessä opiskeleminen.

Esitämme, että aikuisten perusopetukseen suunnitelluista muutoksista luovutaan. Etenkin ikärajan poisto on tärkeää, sillä iso osa aikuisten perusopetuksessa olevista on aikuisopiskelijoita. Ikäraja kaventaa heidän sivistyksellisiä oikeuksiaan ja on luonteeltaan syrjivä.

Esitämme, että oppivelvollisten mahdollisuudet tarkoituksenmukaisesti kotoutumis- ja lukutaitokoulutuksen sekä perusopetuksen polkuihin pidetään avoinna.

Alkuvaiheen palveluprosessin muutokset

Kotoutumisen onnistumisen edellytys on onnistunut alkuvaiheen palvelutarpeen arviointi. Kotoutumissuunnitelman tulisi ohjata kotoutuja tarkoituksenmukaiselle koulutuspolulle. Kotoutumisen edistyminen vaatii ohjausta, jonka tarjonta heikkenee, mikäli koulutustarjontaa kavennetaan.

Esitämme kantanamme, että vapaan sivistystyön koulutus säilyy osana kotoutumisen palvelukokonaisuutta myös alkuvaiheen jälkeen.

Esitämme, että aikuisten perusopetus on jatkossakin osa kotouttamista. Kansanopiston kaltaisessa oppilaitoksessa, missä on myös ammatillista koulutusta ja lukiokoulutusta, opintojen henkilökohtaistaminen ja opiskelijan edistymisen seuraaminen on normaalia toimintaa.

Muut huomiot

Raudaskylän Opiston koulutuksesta noin viidesosa on maahanmuuttajien koulutusta, joten asialla on suuri merkitys oppilaitokselle. Opiskelijat tulevat meillä lähinnä työllisyysalueiden kautta. Meillä ja Kalajoen Kristillisellä Opistolla on tärkeä asia maahanmuuttajien koulutuksessa alueellamme.

Jokilaaksojen kuntakokeilun alkaessa kuntakokeilun yhteyteen perustettiin virallinen oppilaitostyöryhmä. Se on sittemmin jatkanut toimintaansa YKN-työllisyysalueen oppilaitosverkostona. Verkostossa on mukana työllisyysalueen johto sekä Centria AMK, Koulutuskuntayhtymä Jedu sekä edellämainitut kansanopistot. Yhteistyömme on ollut koko ajan hyvää. Asioita on katsottu paljon myös työllisyyden näkökulmasta. Palveluita on räätälöity toiveiden

mukaan mikäli mahdollista. Lakimuutos veisi pohjan pois tältä toiminnalta ja kaventaisi myös työllisyysalueen toimintamahdollisuuksia.

Raudaskylän Opistolla on osaava opettajakunta. Lukiokoulutus vaatii pätevän aineopettajakaartin. Lisäksi meillä on työyhteydessämme kuusi suomenkielen opettajaa. Kotouttamiskoulutuksiin ja aikuisten perusopetukseen osallistuvat lähes kaikki aineopettajat.

Kuten aiemmin mainittu, Raudaskylän Opisto pyrkii vastaamaan joustavasti ja nopeasti tarpeeseen. Tällä päivällä, 9.2.2026 aloitettiin jälleen uusi ryhmä maahanmuuttajille. Ryhmä on vielä pieni, mutta kokemus on osoittanut, että ryhmään liittyy uusia opiskelijoita, kun sellainen aloitetaan.

Katsomme, että hallituksen esitysluonnosta tulee muuttaa olennaisesti ennen eduskuntakäsittelyä. Vapaan sivistystyön lakisääteinen rooli kotoutumisessa, monituottajamalli, omaehtoinen koulutus ja rahoituksen jatkuvuus ovat edellytys kotoutumisen onnistumiselle, koulutuksen saavutettavuudelle ja alueelliselle yhdenvertaisuudelle. Myös aikuisten perusopetuksen polku kotoutumisessa on turvattava kaikille sitä tarvitseville ikään katsomatta.

Härkönen Pekka
Raudaskylän Kristillinen Opisto r.y.